
BERNI MILLET, Piero (2015). «Novedades sobre la tipología de las ánforas Dressel 2-4 tarraconenses». *Archivo Español de Arqueología*, núm. 88, p. 187-201.

Dins de l'arqueologia del món romà, existeix un tema d'estudi que en els darrers cinquanta anys ha fet avançar d'una forma espectacular la disciplina. Es tracta de l'estudi de les àmfores, com a testimoni de la producció i del comerç d'ultramar. A l'àrea catalana, han estat fonamentals els estudis de les àmfores de producció local que han desvetllat una potent indústria de vi per a l'exportació, entorn dels segles I aC i I dC, bàsic per a l'entesa de l'economia de la Mediterrània romana. Però la producció i el comerç que es desprèn de l'estudi de les àmfores catalanes s'ha d'emmarcar dins dels estudis de les àmfores romanes en general, iniciats per Heinich Dressel a partir de 1878.

Piero Berni, en aquest article que esdevindrà de referència, corregeix alguns errors de classificació tipològica de les àmfores Dressel 2-4, estableix una nova denominació i afina les cronologies. Inicia, però, la seva disquisició amb una síntesi històrica sobre els estudis de les àmfores Dressel 2-4. Resulta doncs, extremament didàctic i força aclaridor en alguns aspectes. A la llum de la història dels estudis en-

tenem com s'han generat alguns malentesos. Queda clar que les àmfores Dressel 4 no duïen mai vi ni de l'àrea catalana ni del sud de França, mentre que les Dressel 3 i 2, per aquest ordre cronològic, primer les Dressel 3 i més tard les Dressel 2, van ser els envasos característics dels vins d'aquest origen entre l'època d'August i l'inici de l'època flàvia.

La darrera publicació de referència sobre el tema va ser l'important article d'Albert López Mullor i Albert Martín Menéndez (2008) «Tipologia i datació de les àmfores tarraconenses produïdes a Catalunya», publicat a *Homenatge a Ricard Pascual i Guasch* (Barcelona, p. 33-94), que va posar ordre a la tipologia i la cronologia de les àmfores romanes produïdes a la zona catalana. Convé afegir-hi el llibre de Victòria Martínez Ferreras (2014) *Ánforas vinarias de Hispania Citerior-Tarraconensis (s. I aC – I dC)*, Roman and Late Antique Mediterranean Pottery 4 (Oxford), que presenta el mapa arqueomètric més complet de l'àrea catalana. Amb l'article de Piero Berni es completa el panorama i les precisions cronològiques necessàries per poder classificar adequadament aquests fòssils directors que apareixen en tants jaciments de l'àrea catalana i de la Mediterrània.

L'autor repassa els carregaments d'aquestes àmfores trobats als vaixells

enfonsats publicats, detalla les conclusions de Dressel sobre les àmfors 2-4 dels dipòsits trobats a la fossa de Castro Pretorio, a Roma, i també el material del segon mur d'àmfors trobat a Cartago. Tot plegat li permet dibuixar una explicació econòmica del funcionament dels mercats del vi de la Mediterrània occidental del segle I dC.

Dins d'aquesta explicació, cobra una importància cabdal la Laietània romana, com a àrea originària i més important del boom econòmic del vi de l'àrea catalana. En aquest sentit, divideix els centres productors de la Laietània en dos grans sectors, amb dinàmiques diferents: l'oriental, centrat aproximadament en els territoris de les ciutats de *Barcino* i *Baetulo*, i l'occidental, centrat en els territoris d'*Iluro* i *Aqua Calidae*. Potser caldria precisar millor el límit que estableix, ja que en el petit mapa que reproduïx sembla que tot el Maresme sud quedi dins de l'àrea oriental, és a dir, dels centres que superen la crisi del primer quart del segle tot optant per oferir una bona qualitat per sobre de la quantitat i el baix preu. Creiem que terrisseries com la de Torre Llauder (Mataró), Can Portell (Argentona) o Ca l'Arnau (Cabrera de Mar) entren en crisi i desapareixen en el segon quart del segle I dC, mentre que la de la Gran Via - Can Ferrerons (Premià

de Mar) segueix produint en el segon quart del segle. En tot cas, aquestes són petites precisions que s'hauran d'anar fent, per bé que no desmenteixen cap de les interessantíssimes conclusions del treball.

La nova proposta de model cronotipològic haurà de ser acceptada pels investigadors. A més es decanta per recuperar la denominació de vi laietà i àmfors laietanes exclusivament per a la producció originada entre la vall de la Tordera i la del Llobregat, mentre que defensa reservar la denominació de vi tarraconense i àmfors tarraconenses per al vi de Tàrraco, com també ha suggerit Ramon Jàrraga. A partir d'ara, doncs, els investigadors podran afinar millor les cronologies, a més d'emmarcar millor les produccions de vi que atesten, dins del marc de la producció i dels mercats de consum de l'època.

Marta PREVOSTI

ALFARO, Carmen; TELLENBACH, Michael i ORTIZ, Jónatan (2014): «Production and trade of textiles and dyes in the Roman Empire and neighbouring regions». *Purpureae Vestes*, IV. Universitat de València.

És un goig veure com la Universitat de València, amb la sèrie *Purpu-*